

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ПИТНОЇ ВОДИ ТА ЇЇ ВТРАТИ ПРИ ТРАНСПОРТУВАННІ

*П.М. Рубанов канд. екон. наук доцент, О.М. Грамма здобувач
Сумський державний університет, м. Суми*

Водноресурсний потенціал країни розглядається насамперед з погляду на збереження ролі природних питних водних ресурсів у формуванні навколишнього середовища як екологічного каркаса. Водночас відновлювана частина питних водних ресурсів розглядається як основа економічного розвитку України, а також як предмет міжнародної торгівлі, оскільки згідно з довгостроковим прогнозом у XXI столітті якісні питні водні ресурси можуть стати одним із найдефіцитнішим природним ресурсом у світі.

Метою державної політики водокористування є досягнення балансу екологічних і економічних інтересів суспільства, пов'язаних з використанням питних водних ресурсів, а також гарантування безпеки у водноресурсній сфері. Досягнення цієї мети пов'язане з вирішенням таких завдань[3]:

- встановлення режиму стійкого (невиснажливого) використання питних водних ресурсів і державне регулювання дотримання цього режиму водними господарствами;
- приведення потреб водокористувачів у відповідність з екологічно допустимими межами використання питного водноресурсного потенціалу;
- відновлення в екологічно обумовлених і економічно виправданих межах раніше порушених і змінених природних водних об'єктів та їх екосистем.

Для ефективного управління водогосподарськими комплексами необхідно вивчити причини, що створюють екологічно несприятливі ситуації, розробити оптимальну систему економічних стимулів і санкцій, еколого-економічних нормативів тощо.

Державна політика сучасного водокористування повинна ґрунтується на таких основних принципах:

- регіональне планування питного водокористування й управління водними ресурсами;
- екосистемний підхід до планування водокористування і здійснення водозахисної і водогосподарської діяльності;
- мінімізація антропогенної дії на водні об'єкти і їх водозбірні території;
- платність і максимально повна відновлюваність використання водних ресурсів, тощо.

Але діюча законодавча, нормативно-правова і методична база державного управління водними ресурсами і регулювання водогосподарською діяльністю не забезпечує вирішення вказаних вище завдань внаслідок невідповідності принципам ринкової економіки, міжнародним нормативним актам і не сприяє залученню інвестицій для розвитку водогосподарських систем та забезпечення безпеки гідротехнічних споруд, інноваційної діяльності водокористувачів в частині водозбереження і водоохорони [1]. Крім того, суттєвого удосконалення вимагає система управління водопровідного господарства оскільки діюча система виявилась недостатньо ефективною. Проявом своєрідного колапсу у водопровідному господарстві є карколомне підвищення безповоротних втрат води при транспортуванні.

Система водопостачання, що функціонує уже довгий час не спроможна забезпечити мінімальні втрати води у зв'язку з низькою величиною освоєних капітальних вкладень на модернізацію та оновлення даної системи.

Існує достатньо багато можливостей значно знизити, а в окремих випадках повністю ліквідувати втрати і не раціональне використання води. Для цього необхідно підвищити ефективність управління процесами водоспоживання за рахунок проведення комплексу заходів щодо здійснення проектування і управління системою водозабезпечення, покращення нормування, обліку і контролю за водокористування, перебудови існуючих форм і методів роботи. Реалізація цих заходів пов'язана з певними труднощами, перш за все організаційного характеру, потребує значних обсягів часу і витрат. Однак сума витрат в даному випадку буде набагато меншою від витрат, необхідних для збільшення обсягів виробництва і транспортування питної води для компенсації її втрат. Іншими словами, економити дешевше ніж виробляти зайве.[4]

Для реалізації цілей збалансованого водозабезпечення соціально-економічного розвитку держави необхідно внести зміни до чинного водного законодавства України, вдосконалити економічні та адміністративні важелі управління, забезпечити додержання природоохоронного законодавства України і підвищити стимулюючу роль бюджетної і податкової систем, структурної та інвестиційної політики. Особлива увага повинна приділятися розробленню та поетапній реалізації дієвого економічного механізму регулювання водних відносин.[2]

На сьогоднішній день сфера водокористування опинилась без ефективного економічного

механізму, який міг би регулювати водні відносини, стимулювати раціональне водокористування, а також враховувати як економічний і соціальний, так і екологічний аспекти регулювання споживання водних ресурсів. Удосконалений економічний механізм повинен не тільки карати водокористувачів за негативний вплив на водні ресурси, але й заохочувати їх, шляхом використання таких інструментів:

- виплати з екологічних фондів;
- система екологічних пільг;
- система пільгових кредитів;
- бюджетне фінансування інвестиційних водогосподарських проектів;
- плата за екосистемні послуги;
- екологічне страхування;
- пільгове оподаткування.

Природоохоронна діяльність цих водокористувачів сприятиме оздоровленню водного середовища, причому за рахунок не тільки зниження кількісних характеристик, але й відновлення адаптаційних властивостей водних об'єктів.

Досягнення позитивних результатів водокористування можливе за умови спільного використання адміністративних та економічних методів управління з чітким розмежуванням сфер їх діяльності. Саме виходячи з цього слід наголосити, що визначальними принципами раціонального використання питної води повинні стати:

- пріоритетність соціальної сфери водокористування перед промисловою, вираженій у відповідній тарифній і регулюючій політиці держави;
- оптимальне поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів з урахуванням оцінки сучасного стану питних водних ресурсів;
- екологічно обґрунтований за водним фактором розвиток економічного потенціалу областей і регіонів;
- прогнозування їх змін у різні періоди року та самовідновного потенціалу водних джерел;
- запровадження водозберігаючих технологій в галузях економіки;
- комплексний підхід до територіальної організації виробництва і водокористування залежно від водноресурсного значення;
- програмно-цільовий метод планування, прогнозування і організації водогосподарської діяльності, що забезпечує ефективне управління питними водними системами;
- ведення державного моніторингу вод і державного водного кадастру;
- еколого-економічна регламентація та управління водокористування з наданням безумовного пріоритету збереженню ресурсів, притаманного високого рівня екологічного стану водних джерел з урахуванням етапності проведення ринкових реформ та фінансової спроможності суб'єктів водокористування;

Проблема забезпечення питною водою населення і галузей економіки вирішується при організаційно-управлінській єдності у водному господарстві з урахуванням тісного взаємозв'язку між водними, соціально-економічними й екологічними факторами.

Таким чином, нова політика у сфері регулювання водокористування повинна орієнтуватись на стимулювання водокористувачів до збереження та відтворення питних водних джерел. Головною метою такої політики проголошується принцип: мати і зберігати безпечну й придатну для життя країну, розвивати і підтримувати здоров'я і життєздатні водні системи як гарантію стійкого водокористування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кушнір Н. Б., Гус О.В. Екосистемний підхід до використання водних ресурсів / Вісник НУВГП. Економіка: 48 наук. пр. – Рівне, 2009. – Вип. 4 (48). – С. 224-229.
2. Яроцька О.В. Оцінка ефективності управління водогосподарським комплексом в умовах трансформації економіки України / Економіка природокористування і охорони довкілля. – К.: 2008. – С.234-238
3. Хвесик М.А.,Голян В.А., Хвесик Ю.М. Інституціональне середовище сталого водокористування в умовах ринкових відносин: національні та регіональні виміри: Монографія./ Хвесик М.А.,Голян В.А., Хвесик Ю.М – К.: Книжкове вид-во НАУ,2005. – 180 с.
4. Хвесик М.А. Інституціональна модель природокористування: пострадянський формат / - К.: Кондор, 2007. – 788 с.